

International
Labour
Organization

Проект виконується
Міжнародною організацією праці

MOVING FORWARD
TOGETHER

Проект фінансується
Європейським Союзом

▶ ПРОЕКТ ЄС-МОП

«НА ШЛЯХУ ДО БЕЗПЕЧНОЇ, ЗДОРОВОЇ ТА ЗАДЕКЛАРОВАНОЇ ПРАЦІ В УКРАЇНІ»

2020–2022 роки
(стислий виклад)

▶ ilo.org/shd4Ukraine

► Зміст

► СТИСЛИЙ ВИКЛАД	3
► РОЗВИВАЛЬНА МЕТА	6
► РЕЗУЛЬТАТ У БЛИЗЬКІЙ ПЕРСПЕКТИВІ	6
► КІНЦЕВІ РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОМІЖНІ РЕЗУЛЬТАТИ І ЗАХОДИ	6
Кінцевий результат 1: правова база з БЗР і трудових відносин наближена до міжнародних трудових норм	7
Проміжний результат 1.1: подано проекти законів / норматив- них актів, якими транспонуються директиви ЄС із БЗР	7
Проміжний результат 1.2: з законодавчими суб'єктами прове- дено інформаційні круглі столи щодо директив ЄС із БЗР	8
Проміжний результат 1.3: проведено навчання з питань неза- декларованої праці	8
Проміжний результат 1.4: подано проекти законів / норматив- них актів, як це передбачено Планом дій з подолання незаде- кларованої праці	9
Проміжний результат 1.5: з законодавчими суб'єктами про- ведено інформаційні круглі столи щодо незадекларованої праці	11
Кінцевий результат 2: створено системи та процедури для вико- нання функцій інспекції праці	12
Проміжний результат 2.1: розроблено і валідовано статут ін- спекції праці	12
Проміжний результат 2.2: інспектори праці пройшли навчан- ня з нової правової бази та її впливу на їхню роботу	13
Проміжний результат 2.3: розпочато інспекційну кампанію щодо НП, підкріплену комунікаційною кампанією	14
Проміжний результат 2.4: подано проект удосконаленої систе- ми збирання даних для ІІІ	16

► Стислий виклад

Цей проект спрямований на сприяння безпечній, здоровій та задекларованій праці в Україні. Його очікуваним результатом у близькій перспективі є покращення дотримання Україною основних міжнародних норм із безпеки і здоров'я на роботі (БЗР) та трудових відносин. У результаті впровадження проекту очікується досягнення двох результатів: (1) правова база з БЗР і трудових відносин наближена до міжнародних трудових норм; (2) створено системи та процедури для виконання функцій інспекції праці.

Проект передбачає задоволення конкретних потреб, визначених ЄС і національними партнерами, та опирається на здобутки проекту ЄС-МОП «Зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці і подолання незадекларованої праці». Незважаючи на прогрес і результати щодо узгодження національного законодавства з міжнародними трудовими нормами та з правилами ЄС, підвищення рівня обізнаності щодо незадекларованої праці та розбудови спроможності інспекторів праці та представників інших національних партнерів, багато викликів іще залишаються.

Зокрема, необхідна додаткова технічна допомога для впровадження ухваленої Кабінетом Міністрів України Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні, на цілі якої опирається даний проект. По суті, проект передбачає продовження роботи над узгодженням відповідного законодавства України з міжнародними трудовими нормами і правовою базою ЄС із безпеки та здоров'я на роботі, трудових відносин та інспекції праці.

Крім того, потрібна технічна підтримка для виконання Національного плану дій з подолання незадекларованої праці, а також для ефективної імплементації Конвенцій МОП №№ 81 і 129 про інспекцію праці та підвищення ефективності української системи інспекції праці у забезпеченні дотримання законодавства.

Для того, щоб досягти вищезгаданих результатів, проект сприятиме підвищенню рівня обізнаності національних фахівців про законодавство ЄС (директиви із БЗР і трудових відносин), міжнародні трудові норми (Конвенції МОП №№ 81 і 129 та Рекомендацію МОП № 198) і гнучкі режими роботи. Крім того, він надасть технічну допомогу з розроблення проектів законів/нормативних актів (щодо транспонування 8 директив ЄС із БЗР, реалізації 3 законодавчих ініціатив, передбачених Національним планом дій з подолання НП, та узгодження правових рамок для роботи інспекції праці з Конвенціями МОП №№ 81 і 129), а також у поданні на розгляд та просуванні цих документів.

Проект також продовжить поточну комунікаційну кампанію, спрямовану на підвищення рівня обізнаності про незадекларовану працю.

Антоніу Сантуш

Менеджер Проекту ЄС-МОП

«На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні»
Офіс МОП для Країн Центральної та Східної Європи

▶ Проєкт ЄС-МОП на 2020–2022 роки «На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні»

---

1. Правова база з БЗР і трудових відносин наближена до міжнародних трудових норм

- ▶ 1.1. Проєкти правових актів для транспонування директив ЄС із БЗР 89/391/ЄЕС, 89/654/ЄЕС, 2009/104/ЄС, 89/656/ЄЕС, 2003/88/ЄС, 92/57/ЄЕС
- ▶ 1.2. Інформаційні круглі столи щодо директив в ЄС із БЗР
- ▶ 1.3. Навчання з питань незадекларованої праці
- ▶ 1.4. Проєкти правових актів, як передбачено Планом дій з подолання НП Р. МОП 198, Директиви 2003/88/ЄС, 97/81/ЄС, 91/533/ЄЕС
- ▶ 1.5. Інформаційні круглі столи щодо незадекларованої праці

2. Створено системи та процедури для виконання функцій інспекції

- ▶ 2.1. Розроблено і валідовано статут інспекції праці (добір, навчання, кар'єра, повноваження, процедури, інше)
- ▶ 2.2. Навчання інспекторів праці щодо нової правової бази та її впливу на їхню роботу
- ▶ 2.3. Розпочато інспекційну кампанію щодо НП, підкріплену комунікаційною кампанією
- ▶ 2.4. Напрацьовані пропозиції щодо вдосконалення системи збирання даних для ІП

▶ РОЗВИВАЛЬНА МЕТА

В Україні створені умови для безпечної, здорової і задекларованої праці.

▶ РЕЗУЛЬТАТ У БЛИЗЬКІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Покращення дотримання Україною основних міжнародних норм із безпеки та здоров'я на роботі і трудових відносин.

▶ КІНЦЕВІ РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОМІЖНІ РЕЗУЛЬТАТИ І ЗАХОДИ¹

По завершенню проекту мають бути досягнуті два кінцеві результати:

- Правова база з БЗР і трудових відносин наближена до міжнародних трудових норм;
- Створено системи та процедури для виконання функцій інспекції праці.

---

¹ Виконання заходів, описаних у подальших розділах, не виключає надання національним партнерам проекту на їхній запит технічної підтримки та консультацій з інших супутніх питань. Крім того, що стосується підтримки у розробленні проектів законів і нормативних актів, якими транспонуються директиви ЄС із БЗР, передбачена підтримка включає у доречних випадках визначення підзаконних актів, необхідних для доповнення процесу транспонування.

► КІНЦЕВИЙ РЕЗУЛЬТАТ 1:

Правова база з БЗР і трудових відносин наближена до міжнародних трудових норм

Проект підтримуватиме розроблення і просування законів, які передбачатимуть належне і стале транспонування низки директив ЄС із БЗР та гнучких режимів роботи (для подолання НП), як передбачено у статті 424 та Додатку XL до Глави 21 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і у конвенціях та рекомендаціях МОП.

ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 1.1: подано проекти законів / нормативних актів, якими транспонуються директиви ЄС із БЗР

Проект надаватиме підтримку Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства (Мінекономіки) у розробленні законів і нормативних актів (разом із супровідною документацією)², необхідних для забезпечення більш якісного і сталого транспонування восьми директив ЄС із БЗР³ у національну правову базу.

Щоб забезпечити досягнення цього проміжного результату, проект на основі тісних консультацій з відповідними національними партнерами⁴, здійснить такі заходи:

- **Захід 1.1.1:** підтримка створення технічної робочої групи при Мінекономіки, відповідальної за розроблення проектів законів/нормативних актів, якими транспонуються директиви ЄС із БЗР та інші соціальні стандарти. МОП надасть технічних фахівців відповідної кваліфікації, необхідної для підтримки робочої групи.

---

² Оцінка впливу, пояснювальна записка, порівняльна таблиця з положеннями чинних законів та заява про відповідність правовій базі ЄС.

³ Це директиви ЄС із БЗР 89/391/ЄЕС, 89/654/ЄЕС, 2009/104/ЄС, 89/656/ЄЕС, 2003/88/ЄС, 92/57/ЄЕС, 92/58/ЄЕС і 1999/92/ЄС.

⁴ Зокрема з Мінекономіки, Держпраці, Верховною Радою, Офісом реформ КМУ і соціальними партнерами.

Захід 1.1.2: підтримка розроблення щонайменше восьми законів/нормативних актів із БЗР, що відповідатимуть восьми вибраним директивам ЄС із БЗР, включно з супровідною документацією, зокрема з підзаконними правовими актами.

ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 1.2: з законодавчими суб'єктами проведено інформаційні круглі столи щодо директив ЄС із БЗР

На додаток до технічної підтримки розроблення законів/нормативних актів із БЗР проект проводитиме інформаційно-роз'яснювальну роботу з законодавчими суб'єктами з метою максимального підвищення вірогідності прийняття запропонованих документів.

- ▶ **Захід 1.2.1:** підтримка проведення 2 круглих столів (40 учасників; один — щодо директив із БЗР, один — щодо директив із трудових відносин) у компетентному законодавчому органі (КМУ чи Верховній Раді) з метою просування прийняття проектів законів/нормативних актів, якими національне законодавство узгоджується з 8 директивами ЄС із БЗР.

ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 1.3: проведено навчання з питань незадекларованої праці

Національні партнери проекту⁵ отримають глибокі знання і ноу-хау щодо НП, а також щодо деяких конкретних стандартів (наприклад, Рекомендації МОП № 198, директив ЄС 91/533/ЄЕС, 2003/88/ЄС і 97/81/ЄС) і стосовно гнучких режимів роботи, імплементація яких може сприяти зменшенню масштабів НП.

- ▶ **Захід 1.3.1:** проведення щонайменше одного навчального заходу (15 учасників) стосовно Рекомендації МОП № 198 про трудові правовідносини та її ролі у подоланні НП і сприянні гідній праці.

---

⁵ Зокрема співробітники установ, які більшою мірою залучені до законодавчого процесу.

Цей захід буде орієнтований на співробітників установ, залучених до законодавчого процесу, а також на фахівців із законопроектної роботи.

- ▶ **Захід 1.3.2:** проведення одного навчального заходу (15 учасників) щодо гнучких режимів роботи та їхньої ролі у подоланні НП, включено з директивами ЄС 2003/88/ЄС (про робочий час) та 97/81/ЄС (про неповну зайнятість).

Цей захід також буде орієнтований на співробітників установ, залучених до законодавчого процесу, і на фахівців із законопроектної роботи.

ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 1.4: подано проекти законів / нормативних актів, як це передбачено Планом дій з подолання незадекларованої праці

За цим проміжним результатом проект надаватиме технічну підтримку в розробленні ряду законів/нормативних актів, як передбачено заходами у проекті Національного плану дій із подолання незадекларованої праці в Україні.

Зокрема, проект підтримає розроблення законів/нормативних актів, спрямованих на включення у національне законодавство правової презумпції існування трудових правовідносин. Це забезпечить виконання положень Рекомендації МОП № 198 і сприятиме виконанню заходу 1.6⁶ проекту Національного плану дій із подолання незадекларованої праці в Україні.

Очікується також, що проект підтримає розроблення законів/нормативних актів, які передбачатимуть обов'язок роботодавця інформувати працівників про умови, що застосовуються до трудового договору чи трудових відносин, як передбачено Директивою 91/533/ЄЕС.

---

⁶ «Включити положення Рекомендації МОП № 198 (про трудові правовідносини) у національну правову базу з питань праці».

За цим проміжним результатом проект також надаватиме Мінекономіки технічну допомогу і консультації у рамках законодавчого процесу з метою запровадження гнучких режимів роботи, зокрема щодо таких аспектів, як гнучкий режим робочого часу, робота вдома і робота на умовах неповного робочого часу.

- ▶ **Захід 1.4.1:** підтримка розроблення законів/нормативних актів (і/та надання технічної консультації, рекомендацій та коментарів до законопроектів уряду, соціальних партнерів чи ВР), якими положення Рекомендації МОП № 198 будуть включені у національну правову базу, включно із супровідною документацією.
- ▶ **Захід 1.4.2:** підтримка проведення однієї технічної наради з 15 учасниками (або участь у робочих групах, семінарах, круглих столах уряду, соціальних партнерів чи ВР) для представлення, обговорення і доопрацювання проектів законів/нормативних актів, необхідних для включення положень Рекомендації МОП № 198 у національну правову базу (або обговорити рекомендації та коментарі МОП).
- ▶ **Захід 1.4.3:** участь у нарадах із технічної допомоги (або участь у робочих групах, семінарах, круглих столах уряду, соціальних партнерів чи ВР) під час очолюваного Мінекономіки процесу розроблення законів/нормативних актів, якими запроваджуються гнучкі режими роботи та транспонуються директиви ЄС 2003/88/ЄС і 97/81/ЄС.
- ▶ **Захід 1.4.4:** участь у технічних консультаційних нарадах (або участь у робочих групах, семінарах, круглих столах уряду, соціальних партнерів чи ВР) з національними партнерами щодо законів/нормативних актів, якими запроваджуються гнучкі режими роботи та транспонуються директиви ЄС 2003/88/ЄС і 97/81/ЄС.
- ▶ **Захід 1.4.5:** підтримка розроблення проектів законів/нормативних актів, якими Директива ЄС 91/533/ЄЕС буде транспонована у національне законодавство (і/та надання технічної консультації, рекомендацій та коментарів до законопроектів уряду, соціальних партнерів чи ВР).

- ▶ **Захід 1.4.6:** підтримка проведення однієї технічної наради з 15 учасниками (або участь у робочих групах, семінарах, круглих столах зацікавлених сторін чи ВР) для представлення, обговорення і доопрацювання проекту закону про транспонування Директиви ЄС 91/533/ЄЕС у національне законодавство (або обговорити рекомендації та коментарі МОП).

ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 1.5: з законодавчими суб'єктами проведено інформаційні круглі столи щодо незадекларованої праці

На додаток до надання зацікавленим сторонам необхідного ноу-хау з питань НП і заходів з її подолання та до підтримки розроблення проектів законів/нормативних актів, проект також активно здійснюватиме просування прийняття цих законів/нормативних актів задля забезпечення досягнення кінцевого результату 2.

- ▶ **Захід 1.5.1:** проведення щонайменше 2 круглих столів (40 учасників) у компетентному законодавчому органі (КМУ чи Верховній Раді) або участь у робочих групах, семінарах, круглих столах уряду, соціальних партнерів чи ВР з метою просування прийняття проектів законів/нормативних актів, спрямованих на включення положень Рекомендації МОП № 198 у національне законодавство і транспонування Директиви ЄС 91/533/ЄЕС.

► КІНЦЕВИЙ РЕЗУЛЬТАТ 2:

Створено системи та процедури для виконання функцій інспекції праці

За цим кінцевим результатом, на основі тісного співробітництва і консультацій з відповідними національними зацікавленими сторонами проект зосередить роботу на сприянні узгодженню національної системи інспекції праці з міжнародними трудовими нормами (МТН) щодо інспекції праці, зокрема з Конвенціями МОП №№ 81 і 129, особливо у тому, що стосується добору, навчання та повноважень інспекторів праці.

Досягнення цього кінцевого результату вимагатиме приділення особливої уваги навчанню інспекторів, а також підтримці розроблення проектів законів/нормативних актів, необхідних для узгодження національного законодавства з міжнародними нормами щодо інспекції праці, та просування прийняття цих законів/нормативних актів законодавчими суб'єктами.

ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 2.1: розроблено і валідовано статут інспекції праці

Основою є звіт «Нормативно-правова база України з інспекції праці. Аналіз і рекомендації», проект підтримуватиме підготовку та подання проектів законів/нормативних актів, необхідних для більш якісного та більш сталого узгодження національного законодавства з міжнародними нормами і передовою практикою в галузі інспекції праці.

- **Захід 2.1.1:** підтримка розроблення законодавчої/нормативної «дорожньої карти», а також внесення змін у необхідні закони/нормативні акти (включно зі статутом інспекції праці), спрямованих на забезпечення більш якісного і сталого узгодження національного законодавства зі стандартами МОП щодо інспекції праці і/та надання технічної консультації, рекомендацій та коментарів до законопроектів уряду, соціальних партнерів чи ВР.

- ▶ **Захід 2.1.2:** проведення 2 круглих столів (або участь у робочих групах, семінарах, круглих столах уряду, соціальних партнерів чи ВР) для просування внесення змін до необхідних законів/нормативних актів (включно зі статутом інспекції праці), спрямованих на узгодження національного законодавства з вимогами МОП щодо інспекції праці.

ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 2.2: інспектори праці пройшли навчання з нової правової бази та її впливу на їхню роботу

Інспектори праці стикаються з проблемою засвоєння і застосування технічних критеріїв, основаних на теорії та практиці щодо понять і підходів, установлених національним трудовим законодавством і міжнародними трудовими нормами стосовно прийнятних умов праці. Інспектори праці будуть краще підготовлені до закріплення трудових прав, що, у свою чергу, матиме позитивний вплив на продуктивність, конкурентоспроможність, зайнятість і гідну працю. Необхідно покращити компетенції інспекторів праці, щоб вони здійснювали інспектування за новим, удосконаленим сценарієм. Розвиток компетенцій персоналу інспекції праці — ключовий фактор належного функціонування системи інспекції праці, особливо якщо оновлено правову базу, структуру і організацію.

- ▶ **Захід 2.2.1:** розроблення і прийняття програми навчання інспекторів праці.

У програмі буде визначено зміст матеріалу для новоприйнятих інспекторів, теми, за якими діючі інспектори праці регулярно проходять навчання, та спеціальні викладачі (програма/професійна діяльність/посада), відповідальні за проведення цієї програми навчання.

- ▶ **Захід 2.2.2:** проведення 4 навчальних семінарів, спрямованих на зміцнення спроможності інспекторів праці щодо покращення аналізу проблеми дотримання законодавства і вибору цільових інспекційних заходів реагування.

Заходи з розбудови спроможності будуть присвячені таким питанням:

- інформування про методи виявлення, визначення та аналізу проблем дотримання національного законодавства;
- інформування про методи контролю виконання відповідних заходів у випадках порушення законодавства;
- навчання щодо виконання плану інспекції праці.

ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 2.3: розпочато інспекційну кампанію щодо НП, підкріплену комунікаційною кампанією

Мета цього проміжного результату — сприяти розбудові спроможності Державної служби з питань праці та інших органів, задіяних у боротьбі з незадекларованою працею, задля розробки пілотного стратегічно-оперативного плану протидії незадекларованій праці в даній галузі і (або) даному регіоні. Для складання ефективного і реалістичного плану інспекційних заходів із протидії незадекларованій праці в Україні вкрай необхідно спочатку добре зрозуміти ситуацію (рівень, природу, характеристики та рушії незадекларованої праці та неформальної економіки в Україні), досягти широкого внутрішнього консенсусу щодо варіантів прийняття і реалізації стратегій, методик, інструментів і прийомів, адекватних очікуваним результатам, згідно з національним контекстом і міжнародним досвідом.

З цією метою проект допоможе Держпраці скласти пілотний план інспекційних заходів із протидії незадекларованій праці, який має бути виконаний у 2020–2021 роках. Пілотний план ґрунтуватиметься на рекомендаціях, викладених у національній «дорожній карті», і міститиме визначення конкретної проблеми (проблем), яку (які) необхідно вирішити, стратегії, методики та прийоми, використувані для проведення інспекційних заходів задля запобігання незадекларованій праці у її різних проявах та боротьби з нею. План буде розроблений для галузі і (або) регіону з використанням нових

методик інспекційної діяльності з подолання незадекларованої праці.

План інспекційних заходів передбачатиме інформаційно-роз'яснювальну роботу як важливий інструмент ознайомлення працівників, роботодавців і суспільства в цілому з перевагами декларування праці та недоліками її недекларування. Для вирішення цієї задачі даний проект підтримає реалізацію другої фази комунікаційної кампанії з подолання НП⁷.

- ▶ **Захід 2.3.1:** розробка другої фази Комунікаційної кампанії з подолання НП.
- ▶ **Захід 2.3.2:** підтримка Держпраці у реалізації другої фази поточної комунікаційної кампанії з подолання незадекларованої праці.
- ▶ **Захід 2.3.3:** підготовка і проведення інспекційної кампанії щодо незадекларованої праці.

Це передбачає розроблення пілотного плану інспекційних заходів, у якому слід:

- визначити галузь/регіон для проведення пілотної програми зі зменшення масштабів незадекларованої праці в Україні;
- визначити найбільш рецидивні форми незадекларованої праці в обраній галузі та (або) обраному регіоні;
- визначити категорії працівників, підприємств або галузей, щодо яких необхідно в пріоритетному порядку вжити заходів із боротьби з незадекларованою працею, та конкретні форми незадекларованої праці, до яких вони залучені;
- передбачити залучення відповідних суб'єктів та пояснити як, для чого і коли їх слід залучати;
- детально викласти очікуваний вплив реалізації плану, конкретні кількісні та якісні завдання і критерії вимірювання;

---

⁷ Ініційованої у рамках проекту ЄС-МОП, впровадженого у 2017–2019 роках.

- установити критерії визначення об'єктів інспектування;
- передбачити підготовчі заходи, напрями дій, обов'язки, стратегії, інструменти, які слід використовувати, строки, цикли виконання і звітності.

ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 2.4: подано проект удосконаленої системи збирання даних для ІП

- ▶ **Захід 2.4.1:** підтримка прийняття і здійснення (1) тимчасових заходів з удосконалення існуючої системи збирання даних інспекції праці та (2) надання технічного опису оновленої системи збирання даних, яка відповідала б стратегії діджиталізації, ухваленій новим урядом.

На основі рекомендацій, викладених у звіті «Оцінка діючих інформаційних систем Державної служби України з питань праці та інших органів, пов'язаних із інспекцією праці, з особливою увагою до діяльності Держпраці, спрямованої на подолання незадекларованої праці», проект розробить план дій з удосконалення діючої інформаційної системи Держпраці, згаданий у цьому звіті. Крім того, буде підготовлено технічний опис нової інформаційної системи, що підтримала б стратегію нового уряду щодо діджиталізації. Партнери будуть із самого початку чітко поінформовані про те, що даний проект не покриватиме витрати на необхідні інвестиції в апаратні засоби й програмне забезпечення.

